

Ekumenske studije i dokumenti

Niko Ikić, *Ekumenske studije i dokumenti. Izbor ekumenskih dokumenata Katoličke i Pravoslavne Crkve s popratnim komentarima*, Vrhbosanska katolička teologija, Sarajevo, 2003., 266 stranica.

“Ovaj pokušaj treba razumjeti kao mali doprinos početku stvaranja cjelovite ekumensko-dijaloške dokumentacije na ovim prostorima”, veli autor u Predgovoru svojoj knjizi (str. 13), čime zapravo označava motiv i cilj nastanka ovog djela. To je ujedno i razlog kratkog prikaza koji slijedi.

Autor, svećenik Vrhbosanske nadbiskupije i profesor na VVTŠ u Sarajevu, dr. Niko Ikić doktorirao je ekumensku teologiju na

Teološkom fakultetu Sveučilišta u Beču, gdje od 1991. djeluje kao asistent, a od 1997. predaje dogmatsku teologiju na Vrhbosanskoj katoličkoj teologiji u Sarajevu. Nakon doktorske disertacije *Pojam jedinstva u nastanku unijatske biskupije u Marči* (Beč, 1988.), i knjige *J. J. Strossmayer i crkveno, kulturno i nacionalno jedinstvo* (VVTŠ, Sarajevo, 2002.), dr. Niko Ikić se odlučio, u našim crkvenim uvjetima, za vrlo potreban i koristan posao: pripremiti koliko je moguće cjelovit izbor dokumenata o ekumenskom dijalogu između Katoličke i Pravoslavne crkve, te ih, koliko je to u ovim okvirima moguće, teološki protumačiti i prokomentirati. Stoga ne čudi da se je i Renovabis odlučio pripomoći tiskanju ove knjige.

U ovom prikazu želimo samo ukratko iznijeti sadržaj, kako bi se mogli osvjedočiti o važnosti ovakvog rada, prepuštajući ocjene onima koji će se potanje pozabaviti ekumenskim pitanjima današnjeg trenutka, osobito na našim prostorima. Knjiga je podijeljena u pet dijelova, vrlo razložno posloženih. Pođimo redom.

Prvi dio je naslovljen *Teološka dijagnoza ekumenskog stanja*. Svakako, naglasak je na izrazu dijagnoza, jer je ona itekako važna za daljnje konkretne korake. Kako bi se uspostavila prava dijagnoza potreban je višestruki pogled (pregled), kako Ekumenski pogled iz katoličke perspektive (str. 17-30), tako i Ekumenski pogled iz pravoslavne perspektive (str. 31-45). Tu valja uvidjeti radikalnost ekstremnih pozicija, ali i mogući put prema dijalogu. U skladu s perspektivom Drugoga vatikanskog sabora autor u fazi uspostavljanja dijagnoze, pokušava istražiti Koje mjesto ima "dijalog ljubavi" na našim prostorima (str. 46-58). Na temelju izjava crkvenih velikodostojnika i otvaranja susretima, čini se da ima mjesta nadi. "Mi smo jedni na druge usmjereni. Zato se na tom putu moramo boriti protiv osjećaja vlastite samodostatnosti, kao da nas nije briga za drugoga. No, drugi je ogledalo u kojem se ogleda naš identitet" (str. 60), veli autor u zaključku prvoga dijela, naslovljenom *Quanta est nobis via oecumenica?* (str. 59-61).

U drugom dijelu donose se *Dokumenti ekskomunikacija 1054. i njihova ukinuća 1965. godine* (str. 63-86). Tu na jednome mjestu možemo pročitati i izjave patrijarha Focija o primatu Rima (str. 66-67), znamenita Latinska krivovjerja (str. 67-69), ali i izvještaj te Bulu izopćenja kardinala Humberta da Silva Candida 1054. (str. 71-75), kao i odgovor Mihajla Cerularija (str. 75-76). Slijedi Zajednička izjava Pavla VI. i Atenagore I. (str. 78-79) i tekstovi dokumenata o ukinuću ekskomunikacija. Ovome su pridodani i izvadci iz dokumenata o sjedinjenju s Grcima Lyonskog (1274.) i Firentinskog

(1439.) sabora. Ovaj dio zasigurno zavrjeđuje dublju obradu i šire komentiranje jer doista tiče srž čitave problematike.

Treći dio, *Suvremeni katolički i pravoslavni dokumenti o ekumenizmu*, najopširniji je (str. 87-164) jer donosi izvatke iz najvažnijih dokumenata Drugoga vatikanskog sabora (*Lumen gentium, Unitatis redintegratio, Ad gentes*) te papinskih enciklika (*Redemptoris missio, Ut unum sint*), pobudnica (*Orientale lumen, Tertio millennio adveniente*), ekumenskih direktorija, kao i dokumenata biskupskih sinoda i kongregacija. Dok su ti dokumenti poznati i lako dostupni, pravoslavni dokumenti nisu tako blizi. Stoga je vrijedno imati na okupu, na primjer, dijelove Ekumenske enciklike iz 1920. godine (str. 126-128); ili Poruku predstojnika pravoslavnih crkava "pozvani na jedinstvo" iz 1992. (str. 138-144), Poruku mira i ljubavi s Fanara (2000., str. 144-147), te Temeljna načela o odnosima Ruske pravoslavne crkve prema kršćanskim konfesijama iz 2000. (str. 147-161). Autor spominje još neke značajne poruke ekumenskog patrijarha te pravoslavnih crkvenih velikodostojnika (str. 161-164), no svatko tko se bavi pitanjima ekumenizma zna kako je teško procijeniti doseg tih poruka, odnosno izjava. Poželjeti je da se ipak pokuša, koliko je moguće, odrediti njihova crkvena razina i značaj.

Četvrti dio, *Dokumenti na putu prema jedinstvu* (str. 165-230) ima dva dijela. U prvome su Zajedničke izjave papa i ekumenskih patrijarha (Pavla VI. i Atenagore I.; Ivana Pavla II. i Dimitriosa I.; Ivana Pavla II. i Bartolomeja I.). Dok one sadrže iskaze poštovanja i poticaje na produbljenje veza i dijaloga, u drugome su dijelu doneseni posve sigurno teološki najvažniji tekstovi, a to su prijevodi četiriju dokumenata Mješovite međunarodne komisije za dijalog između Katoličke i Pravoslavne crkve, te priopćenja s plenarnih sjednica Mješovite komisije. Premda ih je već preveo Ratko Perić (usp. *Ekumenske nade i tjeskobe*, Mostar, 1993.), dr. Ikić je napravio vlastiti prijevod (usp. str. 183).

U petom dijelu iznesena su *Svjedočanstva lokalnog ekumenskog puta* (str. 231-250). Autor ih je opet podijelio na dva dijela: u svjedočanstva Na području bivše Jugoslavije, uvod i kratki pregled ekumenskih zbivanja, a slijedi pogled na Pastirski poziv na oživljavanje ekumenskog duha i nastojanja BKJ (str. 233-235, te prikaz devet međufakultetskih simpozija pravoslavnih i katoličkih teologa (str. 235-244). Zgodno je da su svi ti događaji objedinjeni i da ih se, i s vremenske distance, može promatrati unutar onodobne situacije. Na kraju, samo na pet stranica opisana su tri značajna

susreta episkopa i biskupa u Bosni i Hercegovini 1998. i 2000. godine, za koje se je nadati da bi mogli generirati veću otvorenost za ekumenski dijalog u budućnosti.

Knjiga je opremljena s dva vrlo korisna dodatka, a to su Tematska literatura s područja ekumenizma (str. 251-260) te Kazalo osobnih imena (str. 261-266). Dodajmo da sva ova dokumentacija završava sa 2000. godinom, što ima svoje opravdanje.

Nakon uvida u povijest ekumenskih zbivanja i listanja svih dokumenata, ostaje nam u ustima gorak okus, gorčina svjedočanstva vlastite nevrjednosti i naše kršćanske nevjernosti Evanđelju, te žurne potrebe za istinskim približavanjem Kristu. Jedan ovakav uvid upravo bi trebao otvoriti oči i teozozima da nastoje još obuhvatnije iznijeti na vidjelo sve ono što može pomoći na putu jedinstva.

Na kraju, uz pohvalu za sav trud autoru oko upotpunjavanja ekumenske i teološko-stručne praznine, ipak i jedna zamolba. Budući da se tekstovi čitaju očima, te se misao ucrtava kao slika u dušu, ovakvi su radovi vrijedni još boljeg grafičkog uređenja, koje će pokazivati različitu važnost pojedinih tekstova te jasno (a ne kruto) razdvojiti dokumente od njihovih komentara. U svakom slučaju, poželjeti je da ovaj rad bude poticaj za nastavak hoda na zahtjevnom ekumenskom putu.

Ante Mateljan